พระราชบัญญัติ ลักษณทาษ มณฑลตวันตกเฉียงเหนือ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙

ด้วย มี พระ บรม ราช โองการ ใน พระบาท สมเด็จ พระ ปรมินทร มหาจุฬา ลงกรณ์ บดินทร เทพ มหา มกุฎ บุรุษ รัตน ราช รวิวงษ์ วรุตม พงษบริพัตร วรขัติย ราช นิกโรดม จาตุรันต บรม มหา จักร พรรดิ ราช สังกาศ บรม ธรรมิก มหา ราชา ธิราช บรม นารถ บพิตร พระจุล จอม เกล้า เจ้า อยู่ หัว ผู้ ทรง พระคุณ ธรรม อัน มหา ประเสริฐ ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทั่ว กัน ว่า ด้วย เรื่อง ทาษ ใน มณฑล ตวัน ตก เฉียง เหนือ บัดนี้ มี อยู่ ๒ จำพวก คือ ตาม คำภีร์ พระ ธรรม สาตร อัน โบราณ ราช กระษัตริย ได้ ทรง บัญญัติ ไว้ เรียก ว่า นำ ธงไชย ไป รบศึก แล้ว ได้ มาเปนทาษชะเลย ๑ ทาษไถ่มาด้วยทรัพย์ ๑ แลทาษชะเลยนั้น ตามประเพณีโบราณกาลก่อนมา พระมหา กระษัตรา ธิราช เจ้า ได้ มี พระ บรม ราช โองการ ให้ เจ้า นาย พระยา แสน ท้าว หัวเมือง ใน มณฑลตวันตกเฉียงเหนือ ยกกำลังไปปราบ ปราม ข้าศึก สัตรู นั้น เมื่อ ได้ ไชย ชนะ แล้ว บรรดา คน ฝ่าย ข้าศึก ซึ่ง จับ มา ได้ เปน ชะเลย มาก น้อย เท่า ใด ได้ ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ฯ แบ่ง ให้ เปนบำเหน็จ บำนาญ แก่ ข้าราช การ แม่ ทัพ นาย กอง ซึ่ง ได้ ไป รับ ราช การ ปราบ ปราม ข้าศึก สัตรู สนอง พระ เดช พระคุณ ตาม ความ ดี ความ ชอบ คน ชะเลย แล บุตร หลาน ของ คน ชะเลย พวก นั้น ได้ ตก เปน ทาษ แก่ แม่ ทัพ นาย กอง บุตร หลาน ของ แม่ ทัพ นาย กอง สืบ มา จน กาล บัดนี้ มี กำหนด ค่า ตัว ของ ทาษ ชะเลย ตาม อัตรา ประเพณี เมือง ใน มณฑล นั้น ต่าง กัน ดังนี้ คือ

นคร เชียง ใหม่ ชาย มี ค่า ตัว ๕๔ บาท หญิง ค่า ตัว ๗๒ บาท

นคร น่าน ชาย มี ค่า ตัว ๖๒ บาท หญิง ค่า ตัว ๖๒ บาท

นคร ลำปาง ชาย มี ค่า ตัว ๕๕ บาท หญิง ค่า ตัว ๖๐ บาท

นคร ลำพูน ชาย มี ค่า ตัว ๕๔ บาท หญิง ค่า ตัว ๗๒ บาท

เมือง แพร่ ชาย มี ค่า ตัว ๔๘ บาท หญิง ค่า ตัว ๔๘ บาท

เมือง เถิน ชาย มี ค่า ตัว ๔๒ บาท หญิง ค่า ตัว ๖๔ บาท

จน ครบ อายุ ๖๐ ปี จึง พ้น ค่า ตัว หลุด เปน ไทย แล บุตร ของ คน จำพวก นี้ เมื่อ เกิด มา คิด ค่า ตัว อัตรา ต่าง ๆ เปน ราย ปี ๆ ขึ้น ไป ทุก ๆ ปี จน อายุ ๓ ปี ถึง ๕ ปี ครบ กำหนด เปน เต็ม ค่า ตัว สืบ ไป ดังนี้ ชั่ว บุตร หลาน เหลน

อนึ่ง ทาษ สินไถ่ ใน มณฑล ตวัน ตก เฉียง เหนือ นั้น ยัง คง ใช้ ตาม พระ ราช บัญญัติ เดิม อัน โบราณ ราช กระษัตริย ตั้ง ไว้ ตาม คำภีร์ พระ ธรรม สาตร ใน ลักษณ ทาษ ๗ จำพวก คือ ทาษ ไถ่ มา ด้วย ทรัพย์ เพราะ ฉนั้น ถ้า

ทาษ ไม่ มี เงิน มา ให้ แก่ เจ้า ทาษ ครบ ค่า แล้ว ก็ ไม่ มี เวลา ที่จะ พ้น ยาก จาก ทุกข์ เปน ไทย ได้ ฝ่าย ลูก ทาษ ซึ่ง เกิด แต่ ทาษ สินไถ่ นั้น ถ้า เกิด ใน เรือน เบี้ย พอ เกิด มา ก็ นับ ว่า เปน ทาษ มี ค่า ตัว ไป ดังนี้ จึ่ง ทรง พระ ราช ดำริห์ เห็น ว่า ทาษ ชะเลย ซึ่ง ได้ มา ใน การ ศึก สงคราม ชั้น ปู่ ย่า บิดา มารดา ของ คน ทาษ ชะเลย บัจจุบันนี้ ได้ เปน ทาษ รับ การ งาน ใช้ สอย ของ ปู่ ย่า บิดา มารดา ของ นาย เงิน แล ตัว นาย เงิน อยู่ จน ทุก วัน นี้ แล้ว แล ลูก หลาน เหลน ของ ทาษ ชะเลย เหล่านี้ ตาม ประเพณี เมือง ยัง ต้อง จะ เปน ทาษ สืบ ไป ไม่ มี ที่ สุด สิ้น ทรง พระ ราช ดำริห์ เห็น ว่า เปน การ เดือด ร้อน แก่ อาณา ประชา ราษฎร ด้วย ลูก หลาน ของ ทาษ ชะเลย สืบ ไป ยัง ต้อง รับ โทษ ทุกข์ ของ ปู่ ย่า บิดา มารดา อยู่ อนึ่ง การ ที่ ว่า เปน ทาษ เช่นนี้ ก็ ไม่ มี หลัก ถาน สิ่ง ใด มัก นำ ให้ บุตร หลาน ของ นาย เงิน ผู้ รับ มรฎก ทาษ ต่อ มา แย่ง ชิง เกิด เปน คดีวิวาท พา ให้ ยุ่ง ยาก แก่ โรง ศาล บ้าน เมือง แล ส่วน ลูก หลาน ของ ทาษ สิน ไถ่ นั้น เมื่อ ไม่ มี เงิน ไถ่ ค่า ตัว ตาม อัตรา ค่า ตัว เกษียญ อายุ เดิม ก็ ต้อง เปน ทาษ สืบ ไป จึ่ง ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ฯ ให้ ตรา พระ ราช บัญญัติ ไว้ สืบ ไป ดังนี้

มาตรา ๑ พระ ราช บัญญัตินี้ ให้ เรียก ว่า พระ ราช บัญญัติ ลักษณ ทาษ มณฑล ตวัน ตก เฉียง เหนือ ร, ศ, ๑๑๙

มาตรา ๒ พระ ราช บัญญัตินี้ ให้ ใช้ ตั้ง แต่ วัน ที่ ๒๑ กันยายน รัตน โกสินทร ศก ๑๑๙ เปน ต้น ไป

มาตรา ๓ คำ ซึ่ง ว่า ทาษ ชะเลย หมาย ความ ว่า ทาษ ซึ่ง เรียก ว่า ค่า ปลาย หอก งา ช้าง หรือ ค่า หอ คน โฮ่ง ซึ่ง เปน คน ใน พื้น เมือง

คำ ซึ่ง ว่า ทาษ สิน ไถ่ นั้น หมาย ความ ว่า ทาษ ซึ่ง นาย เงิน ได้ ออก ช่วย ไถ่ ค่า ตัว มา ตาม พระ ราช กำหนด กฎหมาย

มาตรา ๔ ตั้ง แต่ วัน ที่ ๒๑ กันยายน รัตน โกสินทร ศก ๑๑๙ เปน ต้น แล สืบ ไป ใน มณฑล ตวัน ตก เฉียง เหนือ ให้ ลด ค่า ตัว ทาษ ชะเลย ทั้ง ปวง ชาย ให้ คง มี ค่า ตัว แต่ ๒๕ บาท หญิง แต่ ๓๒ บาท

มาตรา ๕ ทาษ ชะเลย ก็ ดี ทาษ สินไถ่ ก็ ดี ทั้ง ชาย หญิง ถ้า อายุ ถึง ๖๐ ปี แล้ว พ้น ค่า ตัว เปน ไทย

มาตรา ๖ ทาษ ชะเลย มี เงิน จะ มา ขอ ไถ่ ค่า ตัว ตาม อัตรา ค่า ตัว ที่ ลด ตาม มาตรา ๔ นาย เงิน ต้อง รับ เงิน จาก ตัว ทาษ จะ กัก ขัง หน่วง เหนี่ยว ไว้ ไม่ ยอม ให้ ไถ่ ค่า ตัว ไม่ ได้

มาตรา ๗ บรรดา ลูก ทาษ ชาย หญิง ทั้ง ปวง ซึ่ง เปน ลูก ทาษ ชะเลย ก็ ดี หรือ ลูก ทาษ สินไถ่ ก็ ดี ซึ่ง เกิด ใน วัน ที่ ๑๖ ธันวาคม รัตน โกสินทร ศก ๑๑๖ หรือ ภาย หลัง วัน ที่ ๑๖ ธันวาคม ศก ๑๑๖ ซึ่ง เปน วัน ที่ พระ บาท สมเด็จ พระ เจ้า อยู่ หัว ผู้ ทรง พระ คุณ ธรรม อัน มหา ประเสริฐ เสด็จ พระ ราช ดำเนิน กลับ จาก ประเทศ ยุโรป คืน สู่ พระ นคร โดย สวัสดิ ภาพ นั้น สืบ ไป ให้ พ้น ค่า ตัว เปน ไทย

มาตรา ๘ บรรดา ลูก ทาษ ชะเลย ชาย หญิง ซึ่ง เกิด ก่อน วัน ที่ ๑๖ ธันวาคม ศก ๑๑๖ นั้น ให้ คิด ค่า ตัว ตาม ราย ปี จน อายุ ๑๐ ปี จึ่ง ให้ เปน ทาษ เต็ม ค่า ตัว เปนต้น ว่า ลูก ทาษ ชาย ให้ คิด ค่า ตัว ขึ้น ตาม อายุ ลูก ทาษ ปี ละ ๒

บาท ๓๒ อัฐ เพิ่มขึ้นเปนรายปีไปจนอายุ ๑๐ ปี เต็มค่าตัวชาย ๒๕ บาท

มาตรา ๙ คนซึ่งเกิดในมณฑลตวันตกเฉียงเหนือ ในวันที่ ๑๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ หรือภายหลังนั้นต่อมา ห้ามมิให้เปนทาษอย่างใด ๆ ต่อไปเปนอันขาด

มาตรา ๑๐ ผู้ใดเปนเจ้าเงิน มีทาษมากน้อยเท่าใด จะเปนทาษชะเลยก็ดี หรือทาษสินไถ่ก็ดี ให้เจ้าเงินมาทำหนังสือสารกรมทาษต่อนายแขวง เสียให้เสร็จภายในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ สืบไป ถ้าผู้ใดจะร้องฟ้องว่ากล่าวว่า ผู้ใดเปนทาษก็ดี ถ้าไม่มีหนังสือสารกรมธรรม์ซึ่งมีศุภมาศวันคืน ทำที่แขวงแลนายแขวง ได้ลงชื่อประทับตราเปนหลักทรัพย์ ตามพระราชกำหนดกฎหมายแล้ว ห้ามมิให้โรงศาลรับไว้พิจารณา

มาตรา ๑๑ ถ้าผู้ใดมีอาสัน จะขอทำหนังสือสารกรมธรรม์ ขายตัวเปนทาษสินไถ่ท่านต่อหน้านายแขวง ให้นายแขวงพิจารณาดูไต่สวนดูจนกระหนัก ว่าเปนคนเกิดก่อนหรือภายหลังวันที่ ๑๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ ถ้านายแขวงมีเหตุผลควรสงไสยว่าเปนคนเกิดภายหลัง วันที่ ๑๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ แล้ว ให้บังคับให้ผู้จะขายตัวนั้น นำพยานผู้ซึ่งรู้เห็นว่าผู้นั้นเกิดก่อนวันที่ ๑๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ มา สาบาลตัวไม่น้อยกว่า ๒ คน รับรองว่าผู้จะเปนทาษนั้นเปนคนเกิดก่อน วันที่ ๑๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ แล้วจึงให้นายแขวงทำสารกรมธรรม์ให้ ถ้ามิฉนั้นห้ามมิให้นายแขวงทำสารกรมธรรม์ให้ขายตัวกันเปนทาษ

มาตรา ๑๒ ถ้าบิดามารดาญาติผู้ใหญ่จะนำบุตรหลานเอาไปขาย เปนทาษสินไถ่ ใส่ชื่อในสารกรมธรรม์ ต้องให้มันเรือนตัวเบี้ยรู้เห็นลงกำแหงแก่งใด เขียนชื่อไว้ในสารกรมธรรม์เปนสำคัญ จึงเปนสิทธิได้แก่เจ้าเงิน ถ้าตัวเบี้ยมิรู้มิเห็นไม่ได้ลงกำแหงแก่งใด หรือไม่ได้เขียนชื่อด้วยลายมือเองเปนสำคัญ อย่าให้นับว่าเปนทาษ

มาตรา ๑๓ ถ้าผู้มีทรัพย์รับช่วยไถ่คน ซึ่งเกิดภายหลัง วันที่ ๑๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ นั้นมาเปนทาษ มิได้เปนสิทธิแก่เจ้าสิน โดยพระราชบัญญัติ ถึงกรมธรรม์มีศุภมาศวันคืน ชื่อตัวเบี้ยจำนวนเงินประการใด ตัวเบี้ยจะไปจากเจ้าเบี้ยนายเงินได้ตามลำพังใจ เจ้าเบี้ยนายเงินจะตามกุมเกาะมาว่ากล่าวไม่ได้ เงินค่าตัวเปนพับแก่เจ้าเบี้ยนายเงิน โดยโทษล่วงพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๔ บรรดาพระราชกำหนดกฎหมายเก่าทั้งปวงว่าด้วยเรื่องทาษ ซึ่งไม่ขัดด้วยพระราชบัญญัตินี้ใช้อยู่เท่าใด ก็ให้นำมาใช้พร้อมกัน วันที่ได้ใช้พระราชบัญญัตินี้ทั้งนั้น

มาตรา ๑๕ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ออกข้อบังคับ แลแบบแผนสำหรับใช้ในการทำสารกรมธรรม์ทาษ แลทำบาญชีทาษตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าได้ออกข้อบังคับแลแบบแผนอย่างใด เมื่อได้ประกาศโฆษนาการให้มหาชนทราบทั่วกัน ในหนังสือพิมพ์

ราช กิจจา นุเบกษา แล้ว ให้ ถือ แล ใช้ เปน ส่วน ของ พระ ราช บัญญัติ นี้

มาตรา ๑๒ ให้ เสนาบดี กระทรวง มหาดไทย เปน เจ้า น่า ที่ จัด การ รักษา การ ให้ เปน ไป ตาม พระ ราช บัญญัติ นี้ จง ทุก ประการ

ประกาศ มา ณวันที่ ๒๑ มิถุนายน รัตน โกสินทร ศก ๑๑๙ ฤา เปน วัน ที่ ๑๑๕๔๕ ใน รัชกาล ปัตยุบัน นี้

พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกัน โรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙

มี พระ บรม ราช โอง การ ใน พระ บาท สมเด็จ พระ ปรมินทร มหา จุฬา ลงกรณ์ พระ จุลจอม เกล้า เจ้า อยู่ หัว ดำรัส เหนือ เกล้า ฯ ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ฯ ให้ ประ กาศ ให้ ทราบ ทั่ว กัน ว่า เมื่อ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ มี โรค ซึ่ง เปน อัน ตราย ติด เนื่องกันได้ ในหมู่ สัตว์ พาหนะ ซึ่ง บันทุก เรือ ออก ไป เมือง ต่าง ประเทศ แล ที่ ฆ่า เอา เนื้อ เปน อาหาร เกิด ชุกชุม ขึ้น อัน จะ เปน เหตุ ให้ บัง เกิด โรค แก่ มนุษย์ แล เสีย ทรัพย์ สม บัติ ของ คน ค้า ขาย นั้น. จึ่ง ได้ ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ฯ ให้ ตรา พระ ราช บัญญัติ สำหรับ ป้อง กัน โรค สัตว์ พาหนะ ขึ้น ไว้ ชั่ว สมัย หนึ่ง แล ให้ มี เจ้า พนักงาน แพทย์ ตรวจ สัตว์ พาหนะ แล จัดการ ป้อง กัน ต่อ ๆ มา

บัดนี้ ทรง พระ ราช ดำริห์ เห็น ว่า มี พวก ค้า ขาย พา กัน ซื้อ โค ส่ง ออก ไป ขาย ณเมือง ต่าง ประเทศ มาก ขึ้น กว่า แต่ ก่อน มี จำนวน โค ที่ ได้ ส่งมา แต่ หัว เมือง ใน มณฑล ต่าง ๆ เข้ามา ใน กรุง เทพ ฯ ทวี อยู่ เสมอ ทุก ๆ เดือน นับ ว่า เปน สิน ค้า อย่าง หนึ่ง ที่ เจริญ ขึ้น แลการ ที่ จะ มี เจ้า พนักงาน แพทย์ คอยตรวจ ตรา ป้อง กัน โรค อยู่ นั้น เปน ทาง ที่ ดี สมควร จะจัด การ นั้น ให้ แขง แรง ตาม กาล สมัย แห่ง ความ สมบูรณ์ ของ พระ นคร สืบ ไป จึ่ง ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ฯ ให้ เจ้า พนักงาน กรม ศุขาภิบาล จัด สฐาน ที่ สำหรับ ตรวจ สัตว์ พาหนะ ขึ้น ไว้ ณที่ อัน สมควร ตำบล บาง คอ แหลม ให้ มี โรง เลี้ยง สัตว์ โรง สำหรับ ฆ่า สัตว์ เปน อาหาร โรง สำหรับ ขัง สัตว์ ที่ มีโรค ทั้ง สะพาน ซึ่ง สำหรับ จะ บัน ทุก สัตว์ พาหนะ ที่ เรือ ใหญ่ เล็ก จะจอด รับแล ส่ง สัตว์ พาหนะ ได้ โดย สดวก เหตุ ฉนี้ จึ่ง เปน การ สมควร ที่ จะต้อง ตรา พระราช บัญญัติ ขึ้น ไว้ เปน ข้อบังคับ สำหรับ การ นั้น ต่อ ไป ดังนี้

มาตรา ๑ พระ ราช บัญญัติ นี้ ให้ เรียก ว่า " พระ ราช บัญญัติ ป้อง กัน โรค สัตว์ พาหนะ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙ " ให้ ใช้ ได้ ตั้ง แต่ วันที่ ได้ ลงพิมพ์ ใน หนังสือ ราช กิจจา นุเบกษา ตาม พระ บรม ราช โองการ เปน ต้นไป

มาตรา ๒ ให้ ยก เลิก ประ กาศ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔ ซึ่ง ตั้ง โดย พระ ราช บัญญัติ สัตว์ พาหนะ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๐ แล พระ ราช บัญญัติ สำหรับ ป้อง กัน โรค สัตว์ พาหนะ ที่ ได้ แก้ ไว้ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ นั้น